

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION FAOLIYATINI TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Bakayeva Nilufar Bahriddinovna

*Respublika Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi Osiyo xalqaro universiteti iqtisodiyot
(Tarmoq va sohalar bo'yicha) magistri*

Annotatsiya. Ushbu maqolada sanoat korxonalarini uchun investitsiya faoliyatining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish muhimligi ko'rib chiqilgan. Investitsiya qarorlari sanoat korxonalarining o'sishi va barqarorligida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biz investitsiya amaliyotining hozirgi holatini ta'kidlash uchun adabiyotlarni tahlil qilishdan boshlaymiz. Ushbu strategiyalarni amalga oshirish natijalari muhokama qilinadi, so'ngra investitsiya faoliyatini optimallashtirishga intilayotgan sanoat korxonalarini uchun xulosa va takliflar kiritiladi.

Kalit So'zlar: Investitsiya faoliyati, tashkiliy mexanizm, iqtisodiy mexanizm, sanoat korxonalarini, samaradorlik, boshqaruv, moliyaviy barqarorlik.

KIRISH

Sanoat korxonalarini iqtisodiyotning ajralmas tarkibiy qismlari bo'lib, iqtisodiy rivojlanish va ish o'rinlarini yaratishga hissa qo'shadi. Samarali investitsiya qarorlari ularning o'sishi va barqarorligi uchun juda muhimdir. Bunga erishish uchun investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish zarur. Ushbu maqolada sanoat korxonalarida investitsiya faoliyatini takomillashtirish strategiyasi va usullari ko'rib chiqilgan.

TADQIQOT USULLAR

Sanoat korxonalarida investitsiya faoliyati yillar davomida sezilarli darajada rivojlandi. Bugungi kunda asosiy e'tibor samaradorlik, barqarorlik va xatarlarni boshqarishga qaratilgan. Ko'rib chiqiladigan asosiy sohalarga quyidagilar kiradi:

- Moliyaviy barqarorlik: investitsiya faoliyati korxonaning moliyaviy salomatligini buzmasligini ta'minlash juda muhimdir. Barqaror investitsiyalar uzoq muddatli muvaffaqiyatga olib keladi.

- Xatarlarni boshqarish: potentsial investitsiya xatarlarini aniqlash va kamaytirish uchun xavflarni kompleks baholash zarur. Diversifikatsiya va tegishli tirishqoqlik asosiy hisoblanadi.

- Resurslarni samarali taqsimlash: resurslardan samarali foydalanish juda muhimdir. Korxonalar ichki mablag'larni ham, tashqi moliyalashtirish manbalarini ham hisobga olishlari kerak.

- Texnologik o'zgarishlar: data analytics, suniy intellekt va avtomatlashtirish kabi rivojlanayotgan texnologiyalarni qabul qilish qaror qabul qilish jarayonini yaxshilashi mumkin.

Investitsiya faoliyatini takomillashtirish uchun sanoat korxonalarini quyidagi strategiyalarni ko'rib chiqishlari kerak:

- Diversifikatsiya: investitsiyalarni turli tarmoqlar yoki loyihalar bo'yicha tarqatish xavfni kamaytiradi va daromadni oshiradi.
- Xavflarni mustahkam tahlil qilish: xavflarni samarali aniqlash, baholash va boshqarish uchun xavflarni baholashning keng qamrovli tizimiga sarmoya kiriting.
- Moliyaviy modellashtirish: investitsiya imkoniyatlarini to'g'ri baholash uchun moliyaviy modellashtirish va prognozlash usullaridan foydalaning.
- Texnologiya integratsiyasi: ma'lumotli investitsiya qarorlarini qabul qilish uchun ma'lumotlarni tahlil qilish, bozor tadqiqotlari va loyihalarni boshqarish uchun zamonaviy texnologiyalarni o'z ichiga oladi.

NATIJALAR

Sanoat korxonalarini uchun investitsiya faoliyatining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish ularning uzoq muddatli muvaffaqiyati va o'sishi uchun juda muhimdir. Investitsiyalarni samarali boshqarish kompaniyalarga o'z faoliyatini modernizatsiya qilish, samaradorlikni oshirish va bozorda raqobatbardosh bo'lib qolishga yordam beradi. Sanoat korxonalarining investitsiya faoliyatini takomillashtirishda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi asosiy qadamlar:

Strategik rejalashtirish:

- Kompaniyaning uzoq muddatli maqsad va vazifalariga mos keladigan aniq investitsiya strategiyasini ishlab chiqish.
- Samaradorlik, sifat va raqobatbardoshlikni oshirish uchun investitsiyalar zarur bo'lgan aniq sohalarni yoki loyihalarni aniqlang.

Xavfni Baholash:

- Har bir investitsiya loyihasi bilan bog'liq xavflarni, shu jumladan bozor, moliyaviy, operatsion va tartibga soluvchi xavflarni baholash.
- Xatarlarni kamaytirish strategiyasi va favqulodda vaziyatlar rejalarini amalga oshirish.

Moliyaviy rejalashtirish va byudjetlashtirish:

- Har bir investitsiya loyihasi uchun xarajatlar smetasi, moliyalashtirish manbalari va kutilayotgan daromadlarni o'z ichiga olgan batafsil moliyaviy rejani tuzing.
- Investitsiya faoliyati uchun ajratilgan byudjetni tuzish va mablag'larning to'g'ri taqsimlanishini ta'minlash.

Kapital tarkibi:

- Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish uchun qarz va kapitalning maqbul aralashmasini aniqlang.
- Bank kreditlari, obligatsiyalar, kapital qo'yilmalar yoki davlat grantlari kabi turli xil moliyalashtirish variantlarini ko'rib chiqing.

Loyihani Boshqarish:

- Investitsiyalarning o'z vaqtida va byudjet doirasida bajarilishini ta'minlash uchun loyihalarni boshqarishning samarali amaliyotini amalga oshirish.
- Loyihaning rivojlanishini muntazam ravishda kuzatib boring va boshqaring.

Xarajatlarni nazorat qilish:

- Ortiqcha xarajatlarni oldini olish va resurslarni taqsimlashni optimallashtirish uchun xarajatlarni nazorat qilish choralarini amalga oshirish.

-Davom etayotgan va potentsial investitsiyalar to'g'risida xabardor qarorlar qabul qilish uchun foyda va foyda tahlilidan foydalaning.

Texnologiya va innovatsiyalar:

-Foyda keltirishi va raqobatbardoshlikni oshirish uchun zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarga sarmoya kiriting.

- Egri chiziqdan oldinda qolish uchun sanoatning eng yaxshi amaliyotlari va tendentsiyalarini o'rganing.

Inson kapitalini rivojlantirish:

- Xodimlarning yangi texnologiyalar va jarayonlarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishini ta'minlash uchun o'qitish va rivojlantirish dasturlariga mablag ' sarflang.

Normativ Muvofiqlik:

- Investitsiya faoliyatiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan tartibga soluvchi o'zgarishlar haqida xabardor bo'ling.

- Ekologik, xavfsizlik va mehnat qoidalariga rioya etilishini ta'minlash.

Shaffoflik va hisobot:

- Investitsiya faoliyati bilan bog'liq moliyaviy hisobotlarda shaffoflikni saqlash.

- Manfaatdor tomonlarga investitsiyalarning borishi va natijalari to'g'risida aniq va muntazam yangilanishlarni taqdim etish.

Doimiy Takomillashtirish:

- O'zgaruvchan bozor sharoitlari va texnologiyalariga moslashish uchun tashkilot ichida doimiy takomillashtirish va o'rganish madaniyatini rag'batlantirish.

Uzoq muddatli ko'rish:

-Investitsiya qarorlari kompaniyaning uzoq muddatli qarashlari va barqarorlik maqsadlariga mos kelishini ta'minlash.

Tashqi hamkorlik:

- Muayyan loyihalar uchun resurslar va tajribalardan foydalanish uchun ilmiy-tadqiqot muassasalari, davlat idoralari yoki boshqa kompaniyalar bilan hamkorlik va hamkorlikni ko'rib chiqing.

MUHOKAMA:

Investitsion faoliyatning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish doimiy jarayondir. Sanoat sohasidagi o'zgaruvchan ehtiyoj va imkoniyatlarni hal qilish uchun proaktiv va moslashuvchan yondashuvni talab qiladi. Doimiy muvaffaqiyat uchun investitsiya strategiyasi va faoliyatini muntazam ravishda ko'rib chiqish va sozlash zarur.

Investitsion faoliyatning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish hamma uchun bir xil echim emas. U har bir sanoat korxonasi uchun o'ziga xos ehtiyojlari va sharoitlariga moslashtirilishi kerak. Muvaffaqiyat uchun ishlashni muntazam baholash, qaror qabul qilishda moslashuvchanlik va innovatsiya madaniyati muhim ahamiyatga ega.

XULOSALAR

Investitsiya faoliyatini optimallashtirish sanoat korxonalarining o'sishi va barqarorligi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bunga erishish uchun moliyaviy barqarorlik, xatarlarni boshqarish, texnologiya integratsiyasi va iste'dodlarni

rivojlantirishni hisobga oladigan ko'p qirrali yondashuv juda muhimdir. Investitsiya faoliyatining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish orqali sanoat korxonalari uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishlari mumkin.

- Investitsiya strategiyalaringiz samaradorligini doimiy ravishda baholang.
- Korxonangizda innovatsiya madaniyatini rivojlantirish.
- Rivojlanayotgan texnologiyalarni kuzatib boring va kerak bo'lganda moslashing.
- Investitsiya qarorlaringizda barqarorlikni birinchi o'ringa qo'ying.
- Moliyaviy tahlil va xatarlarni boshqarish bo'yicha ishchi kuchingizni muntazam ravishda o'rgating va yaxshilang.

Xulosa qilib aytganda, investitsiya faoliyatini birinchi o'ringa qo'yadigan va kuchaytiradigan sanoat korxonalari dinamik ishbilarmonlik muhitining muammolarini hal qilishlari va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishlari mumkin. Ushbu maqolada keltirilgan strategiyalarga rioya qilish va o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashish orqali sanoat korxonalari ko'proq xabardor investitsiya qarorlarini qabul qilishlari va moliyaviy barqarorligini ta'minlashlari mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. Xurozov Z.Q. Innovatsion moliyalashtirishning nazariy jihatlari. Iqtisod va moliya jurnali. 2015, 11. 28-33 b.
2. Kambarov J.X. va boshqalar. Inqirozga qarshi innovatsion mexanizmi takomillashtirish //Iqtisodiyot va moliya jurnali. – 2016. – №. 4. 9-16 b.
3. S.Begmatova Innovatsion faoliyatni moliyalashtirishda venchur fondlarning roli. Iqtisodiyot va moliya jurnali 2019, 9(129) – T. 1. – №. 4. 63-69 b.
4. “Innovatsion faoliyat to'g'risida” O'zbekiston Respublikasining Qonuni O'zRQ630-son 24.07.2020y